

Христова Юлія Вікторівна
старший викладач кафедри
теорії та історії держави і права
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент

ВДОСКОНАЛЕННЯ ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ ПРО КРИМІНАЛЬНУ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЩОДО НЕЗАКОННОГО ОБІГУ ЗБРОЇ, БОЄПРИПАСІВ, ВИБУХОВИХ ПРИСТРОЇВ ТА РЕЧОВИН З УРАХУВАННЯМ НОРМ МІЖНАРОДНОГО ПРАВА

Сьогодні чинне правове поле України в окремих випадках не в повному обсязі відповідає вимогам ратифікованих нашою державою міжнародних нормативно-правових актів.

Відповідальність за незаконне носіння вогнепальної зброї, бойових припасів, вибухових речовин або вибухових пристроїв (далі – ВЗ, БП, ВР або ВП) передбачається ст. 263 КК України, зокрема, зазначається, що носіння, зберігання, придбання, передача вогнепальної зброї (крім гладкоствольної мисливської), бойових припасів, вибухових речовин або вибухових пристроїв без передбаченого законом дозволу - караються позбавленням волі на строк від трьох до семи років [1].

У судово-слідчій практиці під незаконним носінням ВЗ, БП, ВР або ВП розуміються умисні, вчинені без передбаченого законом дозволу дії по їх **переміщенню, транспортуванню** особою безпосередньо при собі (в руках, одязі, сумці, спеціальному футлярі, транспортному засобі тощо), про що докладно зазначено у постанові Пленуму Верховного Суду України від 26.04.2002 № 3 «Про судову практику в справах про викрадення та інше незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами, вибуховими речовинами, вибуховими пристроями чи радіоактивними матеріалами» [2].

Відповідальність за **переміщення** через митний кордон України, поза митним контролем України або з приховуванням від митного контролю України зброї та боєприпасів (крім гладкоствольної мисливської зброї та бойових припасів до неї) встановлена ст. 201 КК України.

Однак, у Протоколі проти незаконного виготовлення та обігу вогнепальної зброї, її складових частин і компонентів, а також боєприпасів до неї, який доповнює Конвенцію Організації Об'єднаних Націй проти транснаціональної організованої злочинності (далі - Протокол), дата набрання чинності якого для України відбулася 04.07.2013 р., поняття «незаконний обіг» розкривається у більш широкому значенні. Зокрема визначається, що «незаконний обіг» означає *ввіз (вивіз), придбання, продаж, доставку, переміщення або передачу* вогнепальної зброї, її складових частин і компонентів, а також боєприпасів до неї з території **або території однієї Держави-учасниці** на територію іншої Держави-

учасниці, якщо будь-яка із зацікавлених Держав-учасниць не надає дозволу на це відповідно до положень цього Протоколу або якщо вогнепальна зброя не має маркування, нанесеного відповідно до ст. 8 цього Протоколу [3].

Відповідно до п. в ч. 1 ст. 5 Протоколу Україна повинна вжити законодавчих та інших заходів для визнання кримінальним злочином таких умисно скоєних дій, як «незаконний обіг вогнепальної зброї, її складових частин і компонентів, а також боєприпасів до неї». В той же час час фактичне визначення терміну "незаконний обіг" наводиться в ст. 3 Протоколу [4].

Робочою групою по вогнепальній зброї, на конференції учасників Конвенції Організації Об'єднаних Націй проти транснаціональної організованої злочинності яка відбулася у Вені, 26-28 травня 2014 р. підіймалося питання труднощів і успішних видів практик в галузі криміналізації незаконного обігу вогнепальної зброї, розслідування відповідних справ та кримінального переслідування за незаконний обіг ВЗ, БП, ВР або ВП, а також заходів щодо активізації міжнародного співробітництва з кримінально-правових питань, в тому числі за допомогою ефективного відстеження вогнепальної зброї в ході проведених розслідувань.

Зокрема зазначається, що хоча держави добилися великого прогресу в прийнятті або перегляді свого законодавства з вогнепальної зброї в відповідно з міжнародно-правовим режимом, ці зусилля в окремих випадках залишилися незавершеними або характеризуються відсутністю внутрішньої узгодженості.

Однією з основних проблем у встановленні належних законодавчих рамок є проведення комплексного аналізу чинного законодавства для виявлення прогалин у матеріально-правових і процесуальних положеннях. В інших випадках країни зіткнулися з труднощами у процесі зведення численних внутрішніх правил і приписів, які приймалися протягом багатьох років, в один всеосяжний закон. Незважаючи на наявність політичної волі, ці фактори призводять до затримок у здійсненні положень Протоколу [4].

Не виключенням є і наша держава. Так, до цього часу Кримінальний кодекс України не містить відповідальності за *доставку, переміщення або передачу* вогнепальної зброї, її складових частин і компонентів, а також боєприпасів до неї територією України, хоча, як зазначалось вище, незаконне носіння ВЗ, БП, ВР або ВП передбачає дії по переміщенню, транспортуванню.

Враховуючи те, що ч. 4 ст. 263 КК України встановлена норма, яка звільняє від кримінальної відповідальності особу, яка вчинила злочин, передбачений ч.ч. 1,2 ст. 263 КК України [1], якщо вона добровільно здала органам влади зброю, бойові припаси, вибухові речовини або вибухові

пристрої, особа, яка затримується працівниками правоохоронних органів під час незаконного «переміщення» або «носіння» вогнепальної зброї у межах території країни пояснює, що вона доставляє або переміщує їх для добровільної здачі правоохоронним органам. За відсутності доказів, які спростовують доставку або переміщення ВЗ, БП, ВР або ВП для добровільної здачі зазначена особа звільняється від кримінальної відповідальності. Таким чином відсутність кримінальної відповідальності за переміщення або передачу ВЗ, БП, ВР або ВП дає змогу особам, які займаються їхнім незаконним обігом уникнути покарання. Більш того, у законодавстві України про кримінальну відповідальність взагалі відсутнє розуміння терміну «доставка» ВЗ, БП, ВР або ВП, яке за змістовним значенням хоч і є синонімом таких термінів як «переміщення», «носіння», але в той же час характеризує такі діяння дещо інакше.

Сутність незаконного *переміщення* вогнепальної зброї проявляється у конкретному результаті незалежно від того особисто (при собі) це відбувається чи ні, що повинно бути відображено і у діючих нормативних актах. Таку ж позицію ми знаходимо і у науково-довідковій літературі. Так, у «Великому тлумачному словнику сучасної української мови» під носінням (дією за значенням носити) розуміється нести, але з позначенням повторюваності, тривалості дії, що відбувається в різний час або в різних напрямках [5, с. 792], тоді як під переміщенням розуміється зміна місцезнаходження чого-небудь; перенесення з одного місця в інше [5, с. 918].

Висновки:

1. Враховуючи вищезазначене, можна сказати, що відповідальність за незаконний обіг ВЗ, БП, ВР або ВП, передбачену Протоколом проти незаконного виготовлення та обігу вогнепальної зброї, її складових частин і компонентів, а також боєприпасів до неї, який доповнює Конвенцію Організації Об'єднаних Націй проти транснаціональної організованої злочинності, імплементовано до законодавства України про кримінальну відповідальність лише частково.

2. Складна ситуація, що склалася в країні стосовно протидії незаконному обігу ВЗ, БП, ВР або ВП обумовлює потребу удосконалення законодавства України про кримінальну відповідальність. Тому, правовою і практичною необхідністю, на наш погляд, є встановлення кримінальної відповідальності за так діяння як: доставку або переміщення без передбаченого законом дозволу ВЗ, БП, ВР або ВП з території чи на територію України або територією України.

Список використаних джерел:

1. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 № 2341-III [Електронний ресурс] / Офіційний Сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2341-14/print1453236520700061>.

2. Про судову практику в справах про викрадення та інше незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами, вибуховими

речовинами, вибуховими пристроями чи радіоактивними матеріалами :
Постанова Пленуму Верховного Суду України від 26.04.2002 № 3
[Електронний ресурс]. – Режим доступу:
<http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/v0003700-02>.

3. Протокол проти незаконного виготовлення та обігу вогнепальної зброї, її складових частин і компонентів, а також боеприпасів до неї, який доповнює Конвенцію Організації Об'єднаних Націй проти транснаціональної організованої злочинності / Офіційний сайт Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу:
http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_792.

4. Трудности и успешные виды практики в деле противодействия незаконному изготовлению и обороту огнестрельного оружия, его составных частей и компонентов, а также боеприпасов к нему и меры по содействию осуществлению Протокола против незаконного изготовления и оборота огнестрельного оружия, его составных частей и компонентов, а также боеприпасов к нему, дополняющего Конвенцию Организации Объединенных Наций против транснациональной организованной преступности : материалы Конференции участников Конвенции Организации Объединенных Наций против транснациональной организованной преступности (Вена, 26-28 мая 2014 года). – 25 с. [Электронный ресурс]. – Режим доступа:
http://www.unodc.org/documents/treaties/organized_crime/2014_CTOC_COP_WG6/CTOC_COP_WG.6_2014_2_R.pdf.

5. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і допов.) / Уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. – К.; Ірпінь; ВТФ «Перун», 2005. – 1728 с.

Чаплинська Юлія Анатоліївна
доцент кафедри
кримінально-правових дисциплін
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент

ОРГАНІЗАЦІЯ ОДНОЧАСНОГО ДОПИТУ ДВОХ РАНІШЕ ДОПИТАНИХ ОСІБ ЗА УЧАСТЮ ПІДОЗРЮВАНИХ

У кримінальному судочинстві одночасний допит раніше допитаних осіб відомий як ефективний спосіб перевірки наявних і одержання нових доказів. Відповідно до п. 9 ст. 224 Кримінального процесуального кодексу України, слідчий, прокурор має право провести одночасний допит двох чи більше вже допитаних осіб для з'ясування причин розбіжностей у їхніх показаннях. Важливе місце в тактиці одночасного допиту займають